

Baršauskas Kazimieras

Fizikos ir matematikos mokslų daktaras, profesorius. Gimė 1904-05-13 Gižų kaime, Vilkaviškio apskrityje. Mirė 1964-05-24, palaidotas Kaune Petrašiūnų kapinėse.

1919–1925 m. mokėsi Marijampolės realinėje gimnazijoje, 1930 m. baigė Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Gamtos-matematikos fakultetą. Nuo 1931 metų dirbo VDU laborantu, asistentu, docentu, nuo 1941 m. profesoriumi, Fizikos katedros vedėju. 1936–1937 m. stažavo Berlyno technikos universitete. Vokiečių okupacijos metais K. Baršauskas buvo priverstas palikti universitetą ir mokytojavo vidurinėje mokykloje. 1950 m., įkūrus Kauno politechnikos institutą, buvo paskirtas šios aukštosios mokyklos rektoriumi. Juo išbuvo iki pat savo ankstyvos mirties. 1956 m. buvo išrinktas Lietuvos TSR mokslų akademijos tikroju nariu (akademiku).

Vadovaujant K. Baršauskui Kauno politechnikos institutas tapo viena populiariausių aukštųjų mokyklų Lietuvoje, kurioje parengta per 7000 inžinierių, įnešusių svarų indėlį į Lietuvos mokslo ir pramonės plėtrą. Didelėmis rektoriaus pastangomis buvo įkurti instituto filialai Vilniuje, Šiauliuose, Klaipėdoje, Panevėžyje. Kauno politechnikos institute prof. K. Baršauskas laikėsi liberalios kadru politikos: apeidamas tuometinius reikalavimus, padėjo daugeliui sovietinės valdžios nemėgstamų žmonių įstoti ir studijuoti KPI, įdarbindavo grįžusius iš lagerių. Profesorius akivaizdžiai įrodė, kad ir sovietmečiu buvo galima apeiti partinius nurodymus ar bent juos švelninti.

K. Baršausko iniciatyva Kauno politechnikos institute įkurta Ultragarso probleminė laboratorija, kurioje nagrinėjami ultragarsinės interferometrijos klausimai, kuriami nauji medžiagos fizinių ir cheminių savybių metodai, konstruojami specialūs prietaisai. K. Baršausko mokslinių darbų rezultatai ultragarso srityje įdiegti praktiškai. Mokslinės veikos kryptys: kosminių spindulių tyrimas, plonų metalo sluoksnių savybių, ultragarso fizikos tyrimai, magnetinės garso dispersijos tyrimai (sukurtas optinis metodas ozono kiekiui atmosferoje nustatyti, parengta metodika plonų metalo sluoksnių storiui nustatyti rentgeno spinduliais). 1946 m. išleista studija „Kosminiai spinduliai“.

1938–1958 m. laikotarpiu išleido kelis fizikos vadovėlius gimnazijoms ir vidurinėms mokykloms. Ištisos moksleivių ir studentų kartos mokėsi iš jo parašytų knygų. Visą gyvenimą K. Baršauskas populiarino fizikos, techninių mokslų žinias: parašė per 60 straipsnių, buvo Lietuvos fizikų draugijos įkūrimo vienas iniciatorių, žurnalo „Lietuvos fizikos rinkinys“ redakcinės kolegijos narys, vienas „Žinijos“ draugijos steigėjų. Jo rūpesčiu įsigyta pirmoji didžioji elektroninė skaičiavimo mašina.

1964 m. profesoriui suteiktas LTSR nusipelnusio mokslo veikėjo vardas, 1969 m. LTSR valstybinė premija. 1994 m. pradėta teikti (įsteigta 1993 m.) LMA Kazimiero Baršausko premija, kas ketverius metus skiriama elektronikos ir elektrotechnikos mokslų srityse dirbantiems mokslininkams. 2008 m. apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino Riterio kryžiumi.

Parengė
LMA Organizacinio sk. vyriausioji specialistė
Valerija Paškauskienė

Naudoti šaltiniai:

LMA archyvas. Asmens byla.

Tamašauskas, A. Ir sovietmečiu sugebėjęs apeiti partinius nurodymus. XXI amžius. 2004, Nr. 36.

Dudonis J. Akademikas profesorius Kazimieras Baršauskas. Lithuanian Journal of Physics. 2004, Vol. 44, No. 5, p. 317–319.